

af bestemmelser, der findes i selve grundloven, herunder grundlovsbestemmelser, der sikrer borgerne visse frihedsrettigheder. I praksis er dette imidlertid ikke fuldt ud anerkendt med hensyn til ejendomsretten, idet domstolene ikke anser sig for kompetente til at foretage en fuld efterprøvelse af erstatningsfastsættelser ved ekspropriation. Vi tillader os derfor at henstille, at der til grundlovens § 80 føjes en bestemmelse om, at ethvert spørgsmål vedrørende erstatningen kan indbringes for domstolene.

I de tilfælde, hvor der efter gældende regler er adgang til at påkalde domstolenes beskyttelse, vil den praktiske værdi heraf ofte væsentlig forringes derved, at det påhviler den private selv at rejse søgsmål mod forvaltningen. Den dermed forbundne omkostning og ulejlighed vil kunne medføre, at den pågældende lader det bero ved en afgørelse, som han anser for uretfærdig. Det ville betyde en forbedring, om der blev åbnet adgang til at indbringe klager over administrationen for et offentligt organ, der derefter, om der fandtes tilstrækkeligt grundlag herfor, indbragte sagen for domstolene og førte den på det offentliges bekostning. Vi kan i denne forbindelse henvide til de planer, der har været fremme om at indføre en ordning i lighed med det svenske ombudsmandssystem. Dersom en lignende ordning gennemføres her i landet, burde efter vor opfattelse vedkommende organ have en vidtstrakt beføjelse til at rejse tiltale, ikke blot i tilfælde af egentlige overskridelser af administrationens retlige beføjelser, men også i tilfælde af åbenbare mangler i retning af skødesløshed, usaglighed eller andre former af forsømmelig varetagelse af de offentlige opgaver.

I de tilfælde, i hvilke en domskontrol ikke lader sig realisere af den ene eller anden grund, vil der indirekte ligge en garanti for administrationens lovlighed og saglighed i en gennemførelse af offentlighedsprincippet i forvaltningen. Ligesom offentligheden i retsplejen føles som en væsentlig bestanddel af retssikkerheden her i landet, ville også offentlighed i administrationen efter vor opfattelse være egnet til at højne tilliden til, at der ikke sker nogen uret i de offentlige kontorer. Også på dette punkt kan vi henvide til svenske forbilleder. Ifølge den svenske trykkefrihedsforordning har som bekendt enhver svensk borger ret til at gøre sig bekendt med og på tryk at offentliggøre alle til statslige og kommunale myndigheder indgåede eller derfra udgåede aktstykker. Vi forstår, at der naturligvis ligesom i Sverige må gøres en række undtagelser fra princippet, og at dets nærmere gennemførelse også i andre henseender må blive et lovgivningsanliggende. Vi finder imidlertid, at selve princippet er af en sådan vigtighed, at det vil være rigtigt i selve grundloven at optage en bestemmelse om, at offentlighed så vidt muligt skal gennemføres inden for forvaltningen.

Grosserer-societetets komité.

Provinshandelskammeret.

(sign.) **A. Thaulow.**

(sign.) **Knud Strøberg.**